

A. g 599

Sprawozdanie

Komisji sanitarnej o sprawozdaniu Wydziału krajowego dotyczącem budowy zakładu dla umysłowo chorych w Kobierzynie.

Wysoki Sejmie!

Z przedłożonego przez Wydział krajowy sprawozdania o budowie zakładu dla umysłowo chorych w Kobierzynie należy podkreślić dwa główne fakty:

1. że budowę zachodnio-galicyskiego zakładu dla umysłowo chorych uchwalili Wysoki Sejm już w roku 1903, i po 2. że Wydział krajowy wnosi obecnie, by Wysoki Sejm zatwierdził przedłożone plany i kosztorysy budowy zakładu, obliczone na kwotę 7,000.000 K czyli o 2,680.000 K wyższą od kwoty, którą Wysoki Sejm już uchwalili 12. października 1907.

Istnienie uchwały Wysokiego Sejmu jeszcze z roku 1903 postanawiającej budowę zachodnio-galicyskiego zakładu dla umysłowo chorych i ponawianej w latach następnych oraz przytoczone w sprawozdaniu Wydziału krajowego cyfry o ilości umysłowo chorych w Galicyi nie mających pomieszczenia w zakładach, czynią w zupełności zbytecznym wszelkie motywowanie konieczności tej budowy jednomyślnie przez wszystkich uznanej.

Natomiast nasuwa się pytanie, czy jest rzeczą konieczną budować taki zakład kosztem 7 milionów koron, czy też możliwem byłoby poprzestać na uchwalonej przed dwoma laty przez Wysoki Sejm kwocie 4,321.000 K.

Odpowiedź na to pytanie dać może tylko szczegółowe rozpatrzenie krytyczne oraz program opracowanych planów i kosztorysów.

Najważniejsze rubryki kosztorysowe a więc melioracye, roboty budowlane, roboty mechaniczne, instalacye elektryczne, drogi i t. p. oparte są na szczegółowych projektach zastosowanych do miejscowych warunków w Kobierzynie, a przy projektowaniu tych działów uwzględniono zastrzeżenie, przewidujące w myśl uchwały Wysokiego Sejmu z 12. października 1907 możliwość rozszerzenia zakładu z 500 na 800 łóżek bez większych trudności technicznych i finansowych.

Przy szczegółowem opracowaniu projektu zastrzeżenie to okazało się równoznacznem z projektowaniem zakładu nie na 500 łóżek, ale na 800 łóżek, bo jedynie pominięto na razie budowę kilku pawilonów. Jest to zatem pierwsza przyczyna tłómacząca wyższy kosztorys i tem się również tłómaczy podana w sprawozdaniu Wydziału krajowego znaczna różnica kosztów łóżka zakładowego w Kobierzynie przy obecnie projektowanej budowie na 534 chorych (koszt łóżka 13.100 K) i przy budowie tego zakładu na 800 chorych (koszt łóżka 10.300 K). Tej przyczyny podwyższenia kosztorysu nie można zatem usunąć bez naruszenia wymienionej uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 12. października 1907 roku.

2

Drugą przyczyną podwyżki kosztów budowy jest rozszerzenie jej programu wskutek dodatkowego zaprojektowania: pawilonu dla 34 chorych jaglicowych i skórnych, osobnych ubikacji (pierwotnie przewidywanych w kaplicy) przeznaczonych dla rozrywek chorych, a także ubikacji kursów pielęgniarskich, rozszerzenie pawilonu dla chorób zakaźnych z 8 do 16 łóżek i wreszcie skromnego pomieszczenia dla 16 pielęgniarzy rodzinnych.

Pomijając sprawę pawilonu dla chorych jaglicowych i skórnych, a także rozszerzenie pawilonu dla chorób zakaźnych jako dostatecznie umotywowaną względami lekarskimi w sprawozdaniu Wydziału krajowego z 15. maja 1908 LW. 49.540 a przyjętą również przez Komisję sanitarną Wysokiego Sejmu (sprawozdanie z 22. października 1908 Ls. 2.893/08) należy powiedzieć kilka słów o domu zabaw i kursów pielęgniarskich, a także o dwóch mieszkalnych domkach pielęgniarskich, które wprawdzie również przyjęte już zostały przez Komisję sanitarną w roku ubiegłym, ale co do których dotąd dają się niekiedy słyszeć głosy krytyczne, jako o rzeczach zbytecznych i niepotrzebnie fundusz budowy obciążających.

W zagranicznych zakładach umysłowo chorych podstawową zasadą współczesnego lecznictwa psychiatrycznego jest leczenie nie zapomocą środków aptecznych, lecz przez ukształtowanie trybu życia i sposób pielęgnowania zastosowany do indywidualnego stanu chorych — przekonano się, że dawna metoda internowania umysłowo chorych w wielkich gmachach koszarowych, wpływa na stan zdrowia chorych ujemnie, a przedłużając czas leczenia, zwiększa też jego koszta.

Stąd też okazało się rzeczą praktyczniejszą, pomimo większych jednorazowych kosztów założenia, stosowanie przy budowie nowych zakładów powszechnie już przyjętej metody, polegającej na zrealizowaniu powyżej wymienionej podstawowej metody współczesnego lecznictwa psychiatrycznego przez indywidualne traktowanie stanu chorych, które jest możliwem tylko przy należytej ich segregacji, a zatem wymaga ono w budownictwie zakładowem systemu poszczególnych pawilonów.

Zorganizowanie takiego trybu życia, który odwraca uwagę chorego od myśli chorobliwych do zajęć pożytecznych i jest możliwie najbardziej zbliżonym do normalnego trybu życia człowieka zdrowego, wymaga z jednej strony dostarczenia mu pracy w polu, w ogrodzie lub warsztacie, z drugiej zaś strony dostarczenia mu w dni świąteczne rozrywek, które go zachęcają do pracy w dni powszednie.

Nowoczesne budownictwo zakładowe realizuje tę potrzebę przez tworzenie odpowiednich ubikacji do pracy i zabaw.

Wreszcie wiadomo, jak niezmiernie ważnym czynnikiem bezpośrednio dodatnio lub ujemnie wpływającym na zdrowie chorego jest służba pielęgniarska.

Kształcenie jej wymaga odpowiednich ubikacji, utrzymanie zaś w zakładzie przez czas dłuższy służby posiadającej odpowiednie kwalifikacje, możliwem jest tylko w tym razie, jeżeli pewna jej część otrzyma możność założenia ogniska rodzinnego w zakładzie.

Powyższe zasady mają tak doniosłe znaczenie dla racjonalnej organizacyi, że dodatkowo w roku ubiegłym przyjęte przez Wydział krajowy i Komisję sanitarną ubikacje dla zabaw chorych, dla kursów pielęgniarskich i dla pomieszczenia kilkunastu pielęgniarzy żonatyh, stanowią istotną potrzebę każdego nowoczesnego zakładu dla umysłowo chorych i to potrzebę wywołaną względami nie humanitarnej, ale leczniczej i finansowej natury.

Zresztą pozbawienie zakładu tych tak ważnych dla niego ubikacji, zmniejszyłoby wprawdzie kosztorys budowy zakładu o sto kilkadziesiąt tysięcy koron, ale pomimo obniżenia jego wartości leczniczej, nie rozwiązałoby jednak kwestyi potrzebnych dalszych 2¹/₂ milionów koron.

Wszystkie poprzednio omówione przyczyny podwyżki kosztorysu, mianowicie: realizacja w planach zastrzeżenia, aby zakład bez większych trudności technicznych i finansowych można było rozszerzyć z 500 na 800 łóżek, rozszerzenie programu budowy przez dodatkowe planowanie 34 łóżek jaglicowych i skórnych, rozszerzenie pawilonu zakaźnego, zaprojektowanie ubikacji dla zabaw chorych, kursów pielęgniarских i pielęgniarzy żonatyh, i t. p. podwyższyły koszt projektu o okrągłą kwotę około 1,000.000 K, nie tłómaczą jednak jeszcze dalszej różnicy w kwocie $7,000.000 - 5,321.000 = 1,679.000$ K.

Wyjaśnienie tej różnicy znajdujemy jednak w poz. 3. sprawozdania Wydziału krajowego, a są to zmienione warunki budowlane, podwyżka cen robocizny i materiałów, wynosząca 30 do 40%.

Wiadomo ogólnie, że kosztorysy nawet szczegółowe przed 2—3 laty sporządzane, muszą ulegać znacznemu podniesieniu, tem mniej można się temu dziwić w danym wypadku, w którym przybliżone obliczenie nie było oparte na szczegółowych projektach.

Z powołanego sprawozdania Wydziału krajowego wynika również, że w projektowaniu samej budowy jak i urządzeń starano się o możliwą oszczędność, unikano wszelkich wypadków niekoniecznych, a cały projekt był poddany surowej krytyce wytrawnych znawców techniki i psychiatrii, co daje gwarancję, że kwota obecnie obliczona i przez Wydział krajowy do przyjęcia przez Wysoki Sejm proponowana będzie wystarczającą.

To też należy podnieść z uznaniem, że Wydział krajowy przed definitywnem rozpoczęciem budowy dopiero po uzyskaniu szczegółowo opracowanych projektów i kosztorysów, po uzyskaniu oceny znawców zamierza przystąpić do budowy, przedkładając przedtem Wysokiemu Sejmowi ostateczny preliminarz kwoty, która ma być w rzeczywistości wydana.

Jeżeli 7-milionowa wysokość tej kwoty stanowi dziś dla wielu niespodziankę, to jest ona tylko zaoszczędzeniem Wysokiemu Sejmowi tej samej niespodzianki, po ukończeniu budowy.

Gdy redukcya proponowanej kwoty nie jest możliwą ani wskazaną, a sądząc z obecnych stosunków budowlanych przewidywać można w najbliższej przyszłości dalszy wzrost cen robocizny i materiałów i dalsza zwłoka w rozpoczęciu uchwalonej przez Wysoki Sejm jeszcze w r. 1903 budowy musiałaby z natury rzeczy spowodować dalsze nadwyżki ponad obecnie wykazany 7-milionowy wydatek, — przeto wobec przedstawionego stanu rzeczy Komisya sanitarna w porozumieniu z Komisją budżetową wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Sejm przyjmuje sprawozdanie Wydziału krajowego o budowie zakładu dla umysłowo chorych w Kobierzynie do wiadomości.
2. Sejm zatwierdza przedłożone plany i kosztorysy budowy zakładu kobierzynskiego, obliczone na kwotę 7,000.000 K.
3. Sejm upoważnia Wydział krajowy do zaciągnięcia w Banku krajowym pożyczki na cele powyższej budowy w obligacjach komunalnych do efektywnej wysokości 7,000.000 K.
4. Sejm upoważnia Wydział krajowy, aby bezzwłocznie przystąpił do budowy zakładu dla umysłowo chorych w Kobierzynie.

Przewodniczący:

Gołuchowski.

Sprawozdawca:

Sare.

